

სინკრეტიზაციის საკითხი აღმოსავლურ
ფილოსოფიურ-რელიგიურ მოძღვრებებში
The Issue of Syncretization in Eastern Philosophical-
Religious Doctrines

ნანა გელაშვილი
Nana Gelashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტაჲ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ბუდიზმი, ტაოიზმი, სინკრეტიზაცია, კონფუციზმი,
შინტოიზმი.

Keywords: Buddhism, Daoism, syncretization, Confucianism, Shintoism.

პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური, კულტურის თუ სხვა საკითხების კვლევისას, ფრიად მნიშვნელოვანია იდეოლოგიური ასპექტის გათვალისწინება, რამდენადაც ეს სფერო მუდამ უშუალოდ დაკავშირებული იყო და არის ქვეყანაში მიმდინარე სასიცოცხლო პროცესებთან. წარმოდგენილ ნაშრომში ყურადღება ფოკუსირებულია აზიის რეგიონში აღმოცენებულ ფილოსოფიურ-რელიგიურ მოძღვრებებსა და მათ ურთიერთმიმართებაზე. გამომდინარე იქიდან, რომ აღნიშნული რეგიონის უძველესი ცივილიზაციის კერებს ინდოეთი და ჩინეთი განასახიერებდნენ, სწორედ მათ ტერიტორიებზე ჩამოყალიბდა მსოფლიო მნიშვნელობის უმთავრესი იდეოლოგიური მოძღვრებებიც, როგორებიცაა: ბუდიზმი, ინდუიზმი, კონფუციზმი, ტაოიზმი და სხვ. მათი შესწავლა საუკუნეთა ქრილში ნათლად გვიჩვენებს, რომ თითოეული მათგანისთვის დამახასიათებელი იყო ერთი ქვეყნიდან მეზობელ ტერიტორიებზე მიგრაცია და დამკვიდრება, პარალელურ რეჟიმში თანაარსებობა და დიალოგი ურთიერთშორის, ასევე, ერთმანეთის ღვთაებებისადმი პატივის მიგება, ზოგიერთი რიტუალის ერთმანეთში შერევა და სხვ. ასეთ შემთხვევებში, კონკრეტულ ქვეყანაში გარედან შეღწეულ რელიგიურ მოძღვრებებსა და ადგილობრივ რწმენა-წარმოდგენებს შორის გარკვეული კონსენსუსის საფუძველზე მიმდინარეობდა სინკრეტიზაციის პროცესები. თუმცა ფიქსირდება საპირისპირო მოვლენებიც, კერძოდ, როდესაც რელიგიათა შორის დაპირისპირებას შედეგად მოჰყვებოდა რომელიმე მათგანის უკუგდება, გაქრობა ან მთლიანად შერწყმა უფრო მძლავრ რელიგიურ სისტემასთან.

განსახილველ რეგიონში რელიგიური სინკრეტიზაციის პროცესების საილუსტრაციოდ, უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია ბუდიზმის მაგალითი. პარადოქსია, რომ თავის სამშობლოში - ინდოეთში, ინდუიზმმა იმდენად შეავიწროვა ბუდიზმი, რომ ქვეყანაში გავრცელებულ რელიგიებს შორის მას ყველაზე მოკრძალებული ნიშა ერგო. თუმცა, ეს არ გამორიცხავდა მათ შორის სინკრეტიზაციის ცალკეულ ფაქტს. სამაგიეროდ, ბუდიზმმა დიდი წარმატება მოიპოვა ინდოეთის საზღვრებს მიღმა არა მხოლოდ როგორც იდეოლოგიამ, არამედ როგორც კულტურის სხვადასხვა დარგის გამავრცელებელმა სეგმენტმა. ახ. წ. პირველ საუკუნეში, ჩინეთში შეღწევის შემდეგ, სანყის ეტაპზე მას გარკვეული დაბრკოლებები შეხვდა კონფუციზმისა და ტაოიზმის მხრიდან, მაგრამ მოგვიანებით, მათთან კონსენსუსის საფუძველზე, მძლავრი ბერკეტები მოიპოვა. ჩი-

ნეთი ბუდისტური ტაძრებითა და პაგოდების ქსელით მოიფინა, და-
ინყო ბუდისტური დღესასწაულების აღნიშვნა, ბევრი ტაძარი ერ-
თდროულად მიძღვნილი იყო ბუდისტური, ტაოისტური და ინდუის-
ტური ღვთაებებისადმი, რომელთა ნაწილი სხვადასხვა სარწმუნოე-
ბის ღმერთების პანთეონში აღმოჩნდა ჩართული. ანალოგიური
მოვლენები აღინიშნა კორეაში, იაპონიასა და აზიის სხვა ქვეყნებ-
ში, სადაც ადგილობრივი და გარედან შეღწეული რელიგიური
მოძღვრებების ცალკეული სეგმენტის, ღმერთების პანთეონის,
ადათ-წესების, საკულტო ნაგებობების არქიტექტურული სტილები-
სა და სხვა ელემენტების სინკრეტიზაცია მიმდინარეობდა.

While researching political, socio-economic, cultural or other issues, it is very important to take into account the ideological aspect, as it has always been directly related to the ongoing life processes in the country. In the presented work, attention is focused on philosophical-religious doctrines that emerged in the Asian region and their relations. As India and China were the centers of an ancient civilizations of the region, it was in their territories that the most important ideological doctrines of world importance were formed, such as Buddhism, Hinduism, Confucianism, Taoism, etc. Their study over the centuries clearly shows that each of them was characterized by migration and settlement from one country to neighboring territories, coexistence and dialogue between each other in a parallel mode, as well as paying respect to each other's deities, mixing some rituals. In such cases, on the basis of a certain consensus, syncretization processes took place between the religious doctrines that entered a particular country from the outside and local beliefs. However, the opposite events are recorded, when, as a result of a conflict between religions, one of them retreated, disappeared or completely merged with a more powerful religious system.

To illustrate the processes of religious syncretization in the study region, first of all, the example of Buddhism is worth mentioning. It is a paradox that in its homeland - India, Hinduism has narrowed down Buddhism so much that among the religions spread in the country, it has the most modest niche. However, this did not exclude individual facts of syncretization between them. Instead, Buddhism has achieved great

success beyond the borders of India not only as an ideology, but also as a spreading segment of various branches of culture. After entering China in the first century AD, it faced certain obstacles from Confucianism and Taoism in the initial stage, but later, on the basis of consensus it gained powerful leverage. China was covered with Buddhist temples and pagodas, Buddhist holidays began to be celebrated, many temples were simultaneously dedicated to Buddhist, Taoist and Hindu deities, some of which were included in the pantheon of gods of different faiths. Similar events took place in Korea, Japan and other Asian countries, where individual segments of local and imported religious doctrines, pantheon of gods, customs, architectural styles of iconic buildings and other elements were being syncretized.